

و رفتار ایشان دیده می شود، ذکر کرد: شناخت عقاید و احکام و آداب مذاهب اسلامی با استناد به منابع مورد قبول علمای شناخته شده و اکثریت پیروان هر مذهب به جای استناد به منابع مجعول، شاذ یا حاشیه‌ها که معمولاً در اطراف هر طایفه‌ای هست؛ تأکید بر مشترکات و تشابه‌ها میان مذاهب اسلامی، به جای برجسته کردن اختلاف‌ها؛ همفکری و بحث و مذاکره و همکاری علمی میان علمای مذاهب اسلامی با حسن نظر و اخلاق اسلامی و علمی؛ ارتباطات پیوسته میان علما و نخبگان مذاهب اسلامی به منظور ایجاد همدلی و صمیمیت، بویژه به طور چهره به چهره. استفاده پژوهشی از منابع و مطالب معتبر مذاهب اسلامی و معرفی و ترویج معارف و مرجعیت علمی امامان شیعه علیهم‌السلام در دنیای اسلام

در تاریخ ما، برخی دانشمندان علاوه بر تدریس و تألیف، ارتباطات و مذاکرات وسیع علمی و مسافرت‌ها و ملاقات‌های زیادی داشته‌اند و برخی غیر از این بوده‌اند. در دهه‌های اخیر در ایران شخصیت‌های برجسته علمی ما بیشتر از نوع دوم بوده‌اند. آیت‌الله واعظ‌زاده به طور بسیار زیادی از نوع اول بودند

طوسی در سال ۱۳۴۹ و مسافرت علمی یکساله به مصر و کشورهای غرب آسیا و شمال آفریقا آغاز کردند و در هنگام مسئولیت مجمع‌التقرب و پس از آن توسعه دادند و در دهه‌ها همایش علمی شرکت و سخنرانی داشتند و با شخصیت فکری و علمی جهان اسلام ملاقات کردند. این کار در شناخت دست اول از افکار و پاسخ به سؤالات و ابهامات نقش داشت.

سلوک اجتماعی ایشان در این سفرها، همدلی و صمیمیت و محبتی را ایجاد می‌کرد که بدون آن امکان‌پذیر نبود. این همدلی و صمیمیت برای تقریب مذاهب مفید و بلکه ضروری بود. ایشان در مسافرت‌ها، علاوه بر مذاکرات علمی، به بازدید دانشگاه‌ها و مدارس دینی، مساجد، کتابخانه‌ها، مقبره علما و آثار تاریخی و موزه‌هایی که بعضاً مشهور نبود و ایشان معمولاً آگاهی قبلی از آنها داشتند، می‌رفتند و در محل با متولیان آنها به گفت‌وگو می‌پرداختند و با مشاهده و کتیبه‌خوانی و پرس‌وجوی محلی معلومات قبلی خود را با اطلاعات مستقیم تکمیل می‌کردند. یکی از کارهای معمول ایشان در مسافرت‌های خارجی خرید کتاب بود که به همراه می‌آوردند یا بعد از مسافرت از طریق پست به دستشان می‌رسید. این کتاب‌ها به همراه کتابخانه ایشان، هدایی به کتابخانه بنیاد پژوهش‌های آستان قدس رضوی، برای استفاده در اختیار عموم است. ایشان تربیتی داده‌اند که پس از وفات ایشان خرید کتاب از کشورهای اسلامی ادامه یابد و هر کدام تحت عنوان کشور مربوط در کتابخانه نگهداری شود تا به تدریج این منبع گسترش یابد و در شناخت مذاهب و کشورهای اسلامی مؤثر افتد و به تقریب مسلمانان کمک کند.

◀ **همکاری و ارتباط آیت‌الله واعظ‌زاده با کشورهای جهان اسلام و تأثیر آن در همگرایی اسلامی چه بود؟** در تاریخ ما، برخی دانشمندان علاوه بر تدریس و تألیف، ارتباطات و مذاکرات وسیع علمی و مسافرت‌ها و ملاقات‌های زیادی داشته‌اند و برخی غیر از این بوده‌اند. در دهه‌های اخیر در ایران شخصیت‌های برجسته علمی ما بیشتر از نوع دوم بوده‌اند. آیت‌الله واعظ‌زاده به طور بسیار زیادی از نوع اول بودند. مسافرت به اکثر کشورهای اسلامی و سخنرانی و ارائه مقاله در مجامع علمی و مذاکره حضوری و مکاتبه با شخصیت‌های علمی و عضویت و همکاری در مجامع علمی برجسته در جهان اسلام بخشی از فعالیت‌های ایشان بود. این فعالیت را ایشان با برگزاری کنگره بین‌المللی شیخ

یادنامه‌ای برای
گرامیداشت مقام علمی
استاد آیت‌الله
محمد واعظ‌زاده خراسانی

پاییز ۱۴۰۳

۲۱

